

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/46/2017
Identifikačné číslo spisu:	1311202157
Dátum vydania rozhodnutia:	27.02.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Ivan Machyniak
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:1311202157.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci žalobcov 1/ A. S., narodeného XX. XX. XXXX, bývajúceho v I., X., 2/ A. S., narodenej XX. XX. XXXX, bývajúcej v I., X., zastúpených JUDr. Pavlom Torňošom, advokátom so sídlom v Bratislave, Tomášikova 50/D, proti žalovaným 1/ X. D., narodenému XX. X. XXXX, bývajúcemu v I., M., 2/ A. D., narodenej X. X. XXXX, bývajúcej v I., M., zastúpenými Hudec s. r. o., so sídlom v Bratislave, Lazaretská 23, IČO: 36 855 260, v mene ktorej koná ako konateľ advokát JUDr. Marek Hudec, o zriadenie vecného bremena, vedenej na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 43C/24/2011, o dovolaní žalovaných proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 11. júna 2015 sp. zn. 14Co/23/2015, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Odôvodnenie

1. Žalobcovia sa žalobou z 22. februára 2011, ktorá bola doplnená podaním zo 7. decembra 2011, domáhali, aby súd zriadil v prospech súčasných a budúcich vlastníkov stavby, bližšie identifikovanej v petite žaloby, vecné bremeno spočívajúce v práve stavby a umiestnenia stavby na pozemku patriacom žalovaným, a to vo výmere a rozsahu určenom geometrickým plánom. Podanie žaloby vychádzalo z prerušenia konania o odstránení časti stavby a dodatočnom povolení stavby vedenom pred stavebným úradom Mestská časť Bratislava - Rača z dôvodu vzniesenia občianskoprávných námietok.

2. Okresný súd Bratislava III (ďalej len „súd prvej inštancie“) uznesením z 22. októbra 2014 č. k. 43C/24/2011-168 konanie zastavil a vec postúpil stavebnému úradu Mestská časť Bratislava - Rača. V odôvodnení rozhodnutia poukázal na ustanovenie § 108 ods. 1 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (ďalej len „stavebný zákon“), z ktorého vyvodil, že stavebný zákon dáva stavebnému úradu (ktorý už v predmetnej veci aj začal konať) oprávnenie správnym aktom zasiahnuť do vlastníckeho práva jeho obmedzením, napríklad zriadením vecného bremena. Nie je preto daná právomoc súdu vo veci konať.

3. O odvolaní žalobcov rozhodol Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) uznesením z 11. júna 2015 sp. zn. 14Co/23/2015 tak, že uznesenie súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie

konanie. Uviedol, že súd prvej inštancie vychádzal z nesprávneho právneho posúdenia veci, pretože aplikoval právnu normu, ktorá sa na predmetnú vec nevzťahuje. Zo súdneho spisu totiž vyplýva, že žalobcovia a žalovaní sú vlastníkami susediacich pozemkov, a že stavba žalobcov presahuje na pozemok žalovaných. Žalobcovia ako vlastníci stavby sa žalobou domáhajú zriadenia vecného bremena v ich prospech na časti pozemku patriaceho žalovaným, a to za náhradu určenú znaleckým posudkom. Je potom nesporné, že vo veci ide o súkromnoprávny spor, ktorého povaha vylučuje aplikáciu § 108 stavebného zákona. Odvolací súd poukázal aj na skutočnosť, že súd prvej inštancie sa v rozhodnutí vôbec nezaoberal splnením podmienky verejného záujmu, aj keď táto je priamo ustanovením § 108 stavebného zákona vyžadovaná. Rozhodnutie súdu prvej inštancie je preto navyše aj nepreskúmateľné.

4. Proti uzneseniu odvolacieho súdu podali žalovaní dovolanie. Žiadali, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie odvolacieho súdu zrušil, konanie zastavil a vec postúpil na konanie vecne a miestne príslušnému stavebnému úradu. Dovolanie odôvodnili nedostatkom právomoci súdov podľa § 237 ods. 1 písm. a) O. s. p., a teda dovolacím dôvodom uvedeným v § 241 ods. 2 písm. a) O. s. p. Podľa žalovaných odvolací súd neposúdil otázku právomoci správne. Boli toho názoru, že právomoc obmedziť vlastnícke právo má v stavebnom konaní výlučne stavebný úrad. Nesúhlasili s tým, že súkromnoprávny spor vlastníka je prekážkou aplikácie ustanovenia § 108 stavebného zákona, ktorý možno aplikovať len pri vyvlastnení, respektíve obmedzení vlastníckeho práva vo verejnom záujme. Vychádzali z toho, že každý zásah do vlastníckeho práva (aj zo strany súdu) je možný jedine vo verejnom záujme. Právomoc stavebného úradu vo veci konať preto jednoznačne vyplýva z ustanovenia § 108 ods. 1 v spojení s § 108 ods. 2 písm. d) stavebného zákona. Na podporu svojej argumentácie poukázali na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Sz-o-KS 93/2004.

5. Žalobcovia vo vyjadrení k dovolaniu žalovaných uviedli, že predmetom konania je zriadenie vecného bremena podľa § 135c ods. 3 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „Občiansky zákonník“). Občiansky zákonník umožňuje v danej veci súdu zriadiť vecné bremeno, a preto aplikácia ustanovenia § 108 stavebného zákona neprichádza do úvahy. Ustanovenie § 108 stavebného zákona možno podľa žalobcov použiť len pri vyvlastnení vo verejnom záujme v ex lege daných prípadoch, kedy je prípustný postup jedine podľa stavebného zákona. Rozhodnutie odvolacieho súdu preto považovali za zákonné, vychádzajúce zo správneho právneho posúdenia.

6. Dňa 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj „C. s. p.“ alebo „Civilný sporový poriadok“). Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“), prístupujúci k rozhodovaniu v tejto veci po 30. júni 2016, postupoval na základe úpravy prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 C. s. p. (podľa ktorého, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti) už podľa tohto zákona. Keďže dovolanie v tejto veci bolo podané ešte pred 1. júlom 2016, podmienky jeho prípustnosti bolo nutné posúdiť podľa právneho stavu existujúceho tu v čase podania dovolania, teda podľa príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku rešpektujúc, že podľa § 470 ods. 2 C. s. p. procesné účinky dovolania podaného pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované aj po 30. júni 2016. Nevyhnutnosť takéhoto posudzovania vyplýva tiež zo základných princípov Civilného sporového poriadku, a to princípu spravodlivej ochrany porušených práv a právom chránených záujmov tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty, vrátane naplnenia legitímnych očakávaní strán dovolacieho konania, ktoré začalo za účinnosti skoršej úpravy procesného práva (Čl. 2 ods. 1 a ods. 2 C. s. p.), a princípu ústavne konformného i eurokonformného výkladu noriem vnútroštátneho práva (Čl. 3 ods. 1 C. s. p.).

7. Najvyšší súd ako súd, ktorého funkčná príslušnosť na prejednanie dovolania a rozhodnutie o ňom ostala zachovaná aj po nadobudnutí účinnosti nových kódexov civilného procesného práva (v tejto súv. por. tiež § 10a ods. 1 O. s. p., § 35 C. s. p. aj nedostatok osobitnej úpravy v Civilnom mimosporovom poriadku, teda v zákone č. 161/2015 Z. z.), po zistení, že dovolanie bolo podané včas na to oprávnenými subjektami, zastúpenými advokátom v súlade s ustanovením § 429 ods. 1 C. s. p., skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním a dospel k záveru, že dovolanie žalovaných je potrebné odmietnuť.

8. Podľa § 236 ods. 1 O. s. p. bolo možné dovolaním napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťal.

9. Podmienky prípustnosti dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu boli upravené v ustanovení § 239 O. s. p. a § 237 O. s. p.

10. V preskúmvanej veci smeruje dovolanie proti uzneseniu. Dovolanie proti uzneseniu bolo prípustné, ak ním bolo napadnuté zmeňujúce uznesenie odvolacieho súdu [§ 239 ods. 1 písm. a) O. s. p.] alebo ak odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločenstiev na zaujatie stanoviska [§ 239 ods. 1 písm. b) O. s. p.]. Podľa § 239 ods. 2 O. s. p. bolo dovolanie prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a) odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b) išlo o uznesenie o priznaní (nepriznaní) účinkov cudziemu rozhodnutiu na území Slovenskej republiky.

11. Dovolanie žalovaných, ktoré smeruje proti zrušujúcemu uzneseniu odvolacieho súdu, nevykazuje znaky ani jedného z uznesení uvedených v ustanoveniach vymenovaných vyššie. Prípustnosť dovolania preto z ustanovenia § 239 O. s. p. vyvodíť nemožno.

12. V súlade s ustanovením § 242 ods. 1 O. s. p., ktoré ukladalo dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnuť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 ods. 1 O. s. p., neobmedzil sa dovolací súd len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 239 O. s. p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 ods. 1 O. s. p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťalo dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku či uzneseniu), ak konanie, v ktorom bolo vydané, bolo postihnuté niektorou z procesných väd vymenovaných v písmenách a) až g) tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdov, spôsobilosti účastníka, zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníkovi konať pred súdom a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom).

13. Vady konania podľa ustanovenia § 237 ods. 1 písm. b) až g) O. s. p. žalovaní nenamietali a ich existenciu po preskúmaní veci nezistil ani dovolací súd.

14. Žalovaní namietali procesnú vadu konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. a) O. s. p., t. j. že sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov.

15. Pretože právomoc súdu je jednou z procesných podmienok, za ktorých súd môže konať vo veci, musí byť jej splnenie skúmané vždy ex offo. V rámci tohto prieskumu dovolací súd ustálil, že postupom odvolacieho súdu, ktorý zrušil uznesenie súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie, nedošlo k vade konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. a) O. s. p.

16. Právomoc sa všeobecne posudzuje ako oprávnenie určitého štátneho orgánu riešiť otázky, ktoré sú zákonom zverené do jeho kompetencie, pričom Občiansky súdny poriadok (ako zákon účinný v čase začatia konania) vymedzoval právomoc súdov v § 7. V odseku 1 tohto ustanovenia určoval, že v občianskom súdnom konaní súdy prejednávajú a rozhodujú spory a iné právne veci, ktoré vyplývajú z občianskoprávných, pracovných, rodinných, obchodných, a hospodárskych vzťahov. Takto ohraničený súbor sa týka vzťahov súkromného práva, ktoré sa spravujú princípmi právnej rovnosti a vôľovej autonómie strán. Veci, zaradené do tohto súboru, prejednávajú a rozhodujú zásadne súdy; len výnimočne, ak to ustanovoval zákon, prejednávali ich a rozhodovali o nich iné orgány. Iné veci prejednávali a rozhodovali súdy v občianskom súdnom konaní, len ak to ustanovoval zákon (§ 7 ods. 3 O. s. p.). Ak vec nespádala do právomoci súdov, alebo ak malo predchádzať iné konanie, súd postúpil vec po právoplatnosti uznesenia o zastavení konania príslušnému orgánu (§ 104 ods. 1 O. s. p.).

17. Vzhľadom na predmet konania a subjekty, ktoré v ňom majú postavenie strán a právny základ, z ktorého je žaloba vyvodzovaná, dovolací súd nepovažoval za potrebné bližšie vysvetliť, ktoré vzťahy zákon považuje za pracovné, rodinné, obchodné a hospodárske. Pokiaľ ale ide o ostatné vzťahy, vypočítané v § 7 ods. 1 O. s. p., pre účely ďalšieho výkladu považoval za vhodné podať ich stručnú charakteristiku.

18. Za občianskoprávne vzťahy sa považujú predovšetkým v ustanovení § 1 ods. 2 Občianskeho zákonníka uvedené majetkové vzťahy fyzických a právnických osôb, majetkové vzťahy medzi týmito osobami a štátom, ako aj vzťahy vyplývajúce z práva na ochranu osôb, pokiaľ tieto občianskoprávne vzťahy neupravujú iné zákony (napr. § 261 ods. 2 Obchodného zákonníka). Úpravu niektorých osobitných majetkových a osobných vzťahov občianskoprávnej povahy, obsahujú ďalšie zákony, napr. zákon č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov či zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov. Príslušné ustanovenia Občianskeho zákonníka sa podporne použijú aj vtedy, ak v niektorých predpisoch nie je upravená vlastná osobitná úprava.

19. Pre vyriešenie otázky, či tá - ktorá vec patrí do právomoci súdu v zmysle uvedených ustanovení, je nevyhnutné predovšetkým zistiť, z ktorého právneho vzťahu žalobca vyvodzuje žalobou uplatnený nárok (predmet súdneho konania), tento vzťah dôsledne analyzovať a následne po právnej stránke správne vyhodnotiť. Za účelom zabezpečenia podkladov, nevyhnutných pre tento postup, ukladal zákon žalobcovi povinnosť uviesť vždy už v návrhu (žalobe) rozhodujúce skutočnosti (§ 79 ods. 1 O. s. p.). Tie majú súdu umožniť, aby daný právny vzťah a z neho vyvodzovaný nárok analyzoval a právne kvalifikoval z aspektov, významných tak pre posúdenie rôznych otázok procesnej povahy (napr. právomoci, príslušnosti, spôsobilosti byť účastníkom konania), ako aj pre prípadné posúdenie veci samej. Žalobca je povinný svoj nárok skutkovo vymedziť, nemusí ho však právne vyhodnotiť a zdôvodniť. Je totiž vždy vecou súdu, aby podal jeho právnu kvalifikáciu. Ak ho ale predsa v žalobe právne hodnotí, súd tým nie je viazaný.

20. Pre analýzu právneho vzťahu a posúdenie jeho povahy z hľadiska právomoci súdu je rozhodujúce obsahové hľadisko, teda akú majú povahu práva a povinnosti účastníkov, tvoriace obsah tohto právneho vzťahu. Len uvedené kritérium je určujúce pre posúdenie, či žalobou uplatnený nárok je vyvodzovaný z takého právneho vzťahu, ktorý bolo možné podriaďovať pod niektorý z právnych vzťahov vymenovaných v § 7 ods. 1 O. s. p.

21. V danej veci sa žalobcovia žalobou domáhajú zriadenia vecného bremena v ich prospech na časti pozemku patriaceho žalovaným, a to v rozsahu v akom stavba žalobcov zasahuje do tohto pozemku.

22. Podľa § 135c ods. 1 Občianskeho zákonníka ak niekto zriadi stavbu na cudzom pozemku, hoci na to nemá právo, môže súd na návrh vlastníka pozemku rozhodnúť, že stavbu treba odstrániť na náklady toho, kto stavbu zriadil (ďalej len "vlastník stavby"). Podľa § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka súd môže usporiadať pomery medzi vlastníkom pozemku a vlastníkom stavby aj inak, najmä tiež zriadiť za náhradu vecné bremeno, ktoré je nevyhnutné na výkon vlastníckeho práva k stavbe.

23. Uvedené ustanovenie § 135c Občianskeho zákonníka rieši dôsledky neoprávnenej stavby na cudzom pozemku. V odseku 3 umožňuje vlastníkovi neoprávnenej stavby domáhať sa žalobou úpravy vzťahov k neoprávnenej stavbe, predovšetkým môže podať návrh na zriadenie vecného bremena za náhradu, ktoré je nevyhnutné k výkonu vlastníckeho práva k stavbe. Ak súd dospieje k záveru, že podmienky pre zriadenie vecného bremena nie sú splnené, návrh vlastníka stavby zamietne. Vlastník pozemku sa v tomto prípade môže stále domáhať odstránenia stavby.

24. V preskúmvanej veci so žalobcami opísaného skutkového stavu vyplýva, že žalobcovia sú vlastními stavby, ktorú možno hodnotiť ako stavbu neoprávnenú, pretože časťou strechy a terasy presahuje na pozemok, ktorý je vo vlastníctve žalovaných. Žalobcovia sa preto domáhajú vyriešiť dôsledok neoprávnenej stavby na cudzom pozemku žalobou o zriadenie vecného bremena za náhradu.

Dovolací súd vychádzajúc z uvedených charakteristických znakov právneho vzťahu dospel k záveru, že právny vzťah medzi žalobcami ako vlastníkami stavby a žalovanými ako vlastníkami pozemku, na ktorý stavba presahuje, je vzťahom súkromnoprávnej povahy, ktorý možno podriaďiť pod ustanovenie § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka. Ide teda o vec, ktorá vyplýva z občianskoprávneho vzťahu, a ktorá preto patrí do právomoci súdov podľa § 7 ods. 1 O. s. p. (v súčasnosti § 3 C. s. p.).

25. Pre úplnosť najvyšší súd dodáva, že odkaz žalovaných na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1 SŽ-o-KS 93/2004 je nenáležitý, lebo išlo o vec s úplne odlišným skutkovým a právnym základom. Rovnako nenáležitá je aj argumentácia žalovaných o nevyhnutnosti aplikácie § 108 stavebného zákona, pretože toto ustanovenie upravuje predmet a účely vyvlastnenia, o ktorý prípad v danej veci nejde.

26. So zreteľom na uvedené Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalovaných podľa § 447 písm. c) C. s. p. ako neprípustné odmietol.

27. O náhrade trov dovolacieho konania dovolací súd nerozhodoval, lebo konanie nie je doteraz skončené. Podľa § 262 ods. 1 C. s. p., ktoré sa v zmysle § 453 ods. 1 C. s. p. primerane použije aj na dovolacie konanie, o nároku na náhradu trov konania rozhodne aj bez návrhu súd v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí. Rozhodnutím, ktorým sa končí konanie u odvolacieho alebo dovolacieho súdu, sa rozumie len také rozhodnutie, ktorým sa končí konanie vo veci samej. Rovnako ako dovolací súd nerozhoduje o trovách dovolacieho konania v prípade, ak zruší rozhodnutie odvolacieho súdu (prípadne aj rozhodnutie prvoinštančného súdu) a vec vracia na ďalšie konanie (§ 453 ods. 3 C. s. p.), tak nerozhoduje o trovách dovolacieho konania ani v prípade, ak dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nie je rozhodnutím, ktorým sa konanie končí (a ak konanie nebolo už skôr skončené). Dovoláním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu, ktorým bolo zrušené uznesenie súdu prvej inštancie, nepochybne nie je rozhodnutím, ktorým sa konanie končí. O trovách dovolacieho konania preto rozhodne súd prvej inštancie v rozhodnutí o uplatnenom nároku.

28. Toto uznesenie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.